

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Кафедра історії та права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Леонід Бачурін

«_____» _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДВП 1.01, ОНД.2.05 «Соціальна структура і стратифікація суспільства»
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність (ості) :054 Соціологія; 041.02 Середня освіта (Мова і література)

Освітня програма: Соціологія; Середня освіта (Мова і література)

Мова навчання: українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна структура і стратифікація суспільства» для здобувачів вищої освіти за спеціальностями 054 Соціологія; 041.02 Середня освіта (Мова і література)

(повна назва дисципліни)

Розробники:

Моїсеєнко Л.М. , к.і.н., доцент кафедри «Історії та права».

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії та права

(назва кафедри)

Протокол № 1 від. “3” 09.2021 р.

«_____» _____ 20__ р.   Завідувач кафедри _____ (Моїсеєнко Л.М.)
(підпис)

Схвалено науково-методичною комісією з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки,

(шифр, назва)

Протокол № ____ від. “_____” _____ 20__ р.

“_____” _____ 20__ р. Голова _____ (Я.О.Ляшок)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією з галузі знань

01 Освіта
(шифр, назва)

Протокол № ____ від. “_____” _____ 20__ р.

“_____” _____ 20__ р. Голова _____ (Кабанець М.М.)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	Обов'язкова	
Обсяг в кредитах ЄКТС	5	5
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	150	150
лекції:	32	6
практичні заняття:	32	6
лабораторні заняття:	---	---
семінари:		
самостійна робота:	86	138
Форма підсумкового контролю	Екзамен	
Дисципліну викладають	Викладач Моїсеєнко Лариса Миколаївна, кафедра історії та права https://donntu.edu.ua/gorn/kafedra-ip larysa.moisieienko@donntu.edu.ua	

Передумови для вивчення дисципліни: дисципліна передбачає вивчення курсу «Соціологія».

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета дисципліни - набуття студентами теоретичних знань, вмінь та практичних навичок застосування основних понять, категорій, змісту ключових категорій та основних теоретичних досліджень соціальної структури суспільства як базової теорії сучасної соціології.

Компетентності:

Здатність застосовувати соціологічні поняття, концепції, теорії та методи для аналізу й інтерпретації соціальних явищ і процесів, соціальних проблем та конфліктів в Україні та світі у їхньому сучасному та/або історичному контексті.

Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому, їхні чинники та можливі наслідки.

Здатність проводити дослідницьку роботу, визначати цілі та завдання, обирати методи дослідження, аналізувати його результати та робити висновки.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Програмні результати навчання:

Аналізувати соціальні зміни в Україні та світі, їхні чинники та наслідки.

Презентувати результати власних досліджень владним органам, структурам громадянського суспільства та масовій аудиторії.

Виявляти та аналізувати нові чинники соціальної нерівності в Україні та світі, визначати можливі шляхи подолання нерівного доступу різних суспільних груп до тих чи інших соціальних ресурсів.

3. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

категоріальний апарат, що торкається соціальної структури і соціальної стратифікації, класичні та сучасні підходи до аналізу соціальної структури і соціальної стратифікації, характеристики соціальної нерівності, особливості соціальної мобільності елементів структури та стану маргінальності.

вміти: аналізувати елементи соціальної структури, застосовувати критерії стратифікації для аналізу соціальної структури українського суспільства, аналізувати особливості вищого, середнього та нижчого класів українського суспільства, аналізувати сучасні типи мобільності, мати навички аналізу процесів маргінальності та бідності в сучасному українському суспільстві, мати навички використання соціологічних методів до вивчення соціальної структури суспільства.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його завершальних етапах.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни « Соціальна структура і стратифікація суспільства», і в терміни, встановлені навчальним планом. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів роботи відповідно до розподілу балів, які отримують студенти:

Для груп спеціальності 041.02 Середня освіта (Мова і література)

Поточний контроль																Поточний контроль	Екз. з. робота	Максимальний бал, що повинен набрати студент
ІРЗ.1	ІРЗ.2	ІРЗ.3	ІРЗ.4	ІРЗ.5	ІРЗ.6	ІРЗ.7	ІРЗ.8	ІРЗ.9	ІРЗ.10	ІРЗ.11	ІРЗ.12	ІРЗ.13	ІРЗ.14	ІРЗ.15	ІРЗ.16			
2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	40	60	100
1	1,5	1	1,5	1	1,5	1	4,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	23	60	83
10				15						15						40	60	100

У Рядку 1 зазначено можливу кількість балів. Максимальний бал, визначений схемою оцінювання, наведеною вище, можливо отримати за умови своєчасного та правильного виконання завдань.

У Рядку 2 наведена можлива максимальна кількість балів за наявності помилок або при несвоєчасному виконанні завдання до практичного заняття. Оцінка знижується до 60% від максимальної. При пропусках заняття завдання необхідно самостійно законспектувати (згідноплану) та продемонструвати викладачеві наявність конспекту й переказати стисло його вміст. До іспиту допускаються студенти, які не мають пропусків та виконали всі практичні завдання або вчасно (до передіспитової консультації) відпрацювали їх.

У 3 рядку – для заочної форми навчання.

Для груп спеціальності 054 Соціологія

Поточний контроль/ бали																Інд роб ота	Пот очн ий кон тро ль	Вс ьо го	Ек з. ро бо та	Максималь ний бал, що повинен набрати студент
ПР3.1	ПР3.2	ПР3.3	ПР3.4	ПР3.5	ПР3.6	ПР3.7	ПР3.8	ПР3.9	ПР3.10	ПР3.11	ПР3.12	ПР3.13	ПР3.14	ПР3.15	ПР3.16					
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	20	20	40	60	100
0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	12	10	22	60	82
10	5					5					5	1	1	1	1	20	20	40	60	100

У Рядку 1 зазначено можливу кількість балів. Максимальний бал, визначений схемою оцінювання, наведеною вище, можливо отримати за умови своєчасного та правильного виконання завдань.

У Рядку 2 наведена можлива максимальна кількість балів за наявності помилок або при несвоєчасному виконанні завдання до практичного заняття. Оцінка знижується до 60% від максимальної. При пропусках заняття завдання необхідно самостійно законспектувати (згідноплану) та продемонструвати викладачеві наявність конспекту й переказати стисло його вміст. До іспиту допускаються студенти, які не мають пропусків та виконали всі практичні завдання або вчасно (до передіспитової консультації) відпрацювали їх.

У 3 рядку – для заочної форми навчання.

Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка	
За 100-бальною шкалою	За шкалою університету
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

- Сутність феномену соціальної стратифікації
2. Основні парадигми дослідження соціальної структури суспільства.
  3. Соціальна структура суспільства: категорії та поняття.
  4. Соціальна стратифікація суспільства.
  5. Соціальна мобільність у стратифікованому просторі.
  6. Глобалізація: сучасні теорії, ідеологія і практика.
  7. Політична стратифікація.
  8. Економічна стратифікація.
  9. Професійна стратифікація.
  10. Гендерна стратифікація.
  11. Вікова стратифікація.
  12. Стратифікація в контексті соціології міста і села.
  13. Етнічна структура суспільства.
  14. Сучасні міграційні процеси.
  15. Освіта як критерій диференціації.
  16. Проблеми маргінальності та бідності.

6.2 Теми семінарських занять не передбачено

6.3 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Сутність феномену соціальної стратифікації	2	1
2	Основні парадигми дослідження соціальної структури суспільства.	2	1
3	Соціальна структура суспільства: категорії та поняття.	2	1
4	Соціальна стратифікація суспільства.	2	
5	Соціальна мобільність у стратифікованому просторі.	2	
6	Глобалізація: сучасні теорії, ідеологія і практика	2	
7	Політична стратифікація.	2	
8	Економічна стратифікація.	2	
9	Професійна стратифікація.	2	1
10	Гендерна стратифікація.	2	
11	Вікова стратифікація.	2	1
12	Стратифікація в контексті соціології міста і села.	2	
13	Етнічна структура суспільства.	2	
14	Сучасні міграційні процеси.	2	1
15	Освіта як критерій диференціації.	2	
16	Проблеми маргінальності та бідності.	2	
...	Усього годин	32	6

6.4 Лабораторні роботи не передбачено навчальним планом

6.5 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.

1	Сутність феномену соціальної стратифікації	6	8
2	Основні парадигми дослідження соціальної структури суспільства.	6	9
3	Соціальна структура суспільства: категорії та поняття.	6	9
4	Соціальна стратифікація суспільства.	6	9
5	Соціальна мобільність у стратифікованому просторі.	6	9
6	Глобалізація: сучасні теорії, ідеологія і практика	5	9
7	Політична стратифікація.	5	9
8	Економічна стратифікація.	5	9
9	Професійна стратифікація.	4	8
10	Гендерна стратифікація.	5	9
11	Вікова стратифікація.	5	8
12	Стратифікація в контексті соціології міста і села.	5	9
13	Етнічна структура суспільства.	5	8
14	Сучасні міграційні процеси.	5	9
15	Освіта як критерій диференціації.	5	8
16	Проблеми маргінальності та бідності.	5	8
...	Усього годин	84	138

6.6

7 Індивідуально-дослідне завдання для груп СОЦ-19, СОЦз-19 та СОЦзп-20.

- Метою індивідуально-дослідного завдання є розвиток здатності студентів до самостійного пошуку та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення соціальної інформації з різних джерел; здатності використовувати соціальну інформацію у власному дослідженні. Здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.

- Мережеве суспільство: теорія М.Кастельса.
- Феномен “нових бідних” в українському суспільстві
- Сучасні соціологічні уявлення про середній клас
- Середній прошарок в сучасній Україні: дилема наявності середнього класу
- Критика статусу працівників інтелектуальних професій у праці Ч.Райта Міллза “Білі комірці”
- Професійна стратифікація в сучасному українському суспільстві
- Трансформації професійної стратифікації під впливом ринку праці
- Професійна стратифікація як фактор мовної ідентичності в багатомовному середовищі.
- Фактор родинності в професійній стратифікації.
- Гендерні аспекти професійної стратифікації.
- Гендер і статус.
- Жінка у сучасному українському суспільстві
- Основні теорії сучасного фемінізму
- Розподіл гендерних ролей в культурі (на прикладі конкретного культурного середовища)

15. Історія гендерної стратифікації в українській культурі
16. Гендерний фактор вікової стратифікації
17. Соціогеронтологічні теорії сучасності
18. Проблема “зв’язку поколінь” в сучасному українському суспільстві
19. Вік як чинник професійного престижу
20. Проблеми вікової стратифікації на прикладі української молоді
21. Правова підтримка різних вікових категорій
22. Цінності мешканця міста: соціологічний погляд
23. Роль грошей як стратифікаційного фактору в сучасному місті.
24. Місто як підґрунтя для ксенофобії та дискримінації
25. Проблема соціальної нерівності в обраному літературному творі або художньому фільмі.
26. Помешкання як стратифікаційний фактор
27. Міські субкультури та їх місце в соціальній структурі суспільства
28. Проблема толерантності в місті
29. Групове мислення і конформізм.

7 Література

7.1 Основна

- 1 Вебер М. Основные понятия стратификации. / М. Вебер. // Социологические исследования, 1994 – № 5 – С. 147-156.
- 2 Головаха Є.І. Зміна соціальної структури і формування середнього класу в Україні. / Є. І. Головаха // Суспільство, що трансформується. Досвід соціологічного моніторингу в Україні. – К. : «Демократичні ініціативи», 1997. – С. 118-133.
- 3 Євтух В. Б. Етнонаціональна структура українського суспільства. Довідник. / В. Б. Євтух, В. П. Трощинський, К. Ю. Галушко, К. О. Чернова. – К. : Наукова думка, 2004. – 342 с.
- 4 Єфанова І. Гендерна сегрегація на ринку праці України у сфері інформаційних технологій / І. В. Єфанова, Т. О. Марценюк // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна, 2014. – Вип. 8. – С. 69-81.
- 5 Малиш Л. О. Виміри стратифікації українців за рівнем добробуту / Л. О. Малиш // Соціологія : теорія, методи, маркетинг, 2014. – № 4. – С. 94-112
- 6 Малиш Л. О. Малиш Л. О. Позичії українців у соціальному просторі в залежності від поселенських особливостей зв’язків / Л. О. Малиш // Соціальні виміри суспільства : збірник наукових праць / НАН України, Ін-т соціології ; [гол. ред. М. Шульга]. – Київ : Ін-т соціології, 2014. – Вип. 6 (17). – С. 103-119.
- 7 Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Р. Мертон. – М. : Хранитель, 2006. – 873 с. 5. Практикум з соціології : навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. / За ред. В. М. Пічі. – Львів : Новий Світ-2000, 2004. – 368 с.
- 8 Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. / П. Сорокин. – М. : Политиздат, 1992. – 345 с.
- 9 Соціологія /за ред. Городяненка В. Г., - К.: 2015, с. 116-138.
- 10 Соціологія /за ред. Пічі В. М., Львів, 2014, с. 62-82.

7.2. Допоміжна

1. Azmanova, A. (2020). *Capitalism on Edge. How fighting precarity can achieve radical change without crisis or utopia*. New York: Oxford University Press.
2. Irwin, S. (2018). Lay Perceptions of Inequality and Social Structure. *Sociology*, 52 (2), 211–227.

3. Bottero, W. (2020). *A Sense of Inequality*. London, New York: Rowman & Littlefield International, Ltd.
4. Вебер М. Основные понятия стратификации / М. Вебер // Социологические исследования // 1994. – № 5. – С. 147–156.
5. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс. – К.: Основи, 1999. – 726 с.
6. Сорокин П.А. Социальная мобильность / П.А. Сорокин; пер. с англ. М.В.Соколовой. – М.: Academia, LVS, 2005. – 588 с.
7. Коваліско Н., Макеев С. Соціологія соціальної структури покоління/ Соціологія: теорія, методи, маркетинг (2021, №2). - 60-74Віталіна Б. Нерівність за умов економічної глобалізації: емпіричний соціологічний вимір / Соціологія: теорія, методи, маркетинг (2020, №1). - 66-85

7.3. Методична

1. Передбачено видання методичного посібника з курсу «Соціальна структура і стратифікація суспільства»

Інформаційні ресурси

1. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvoinformatsiynoi-politiki-ukraini>
2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
3. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua